

Jaarrekening 2016

De samenstelling van de jaarrekening 2016 is als volgt:

- Balans per 31 december (vóór resultaatbestemming)	2
- Winst- en verliesrekening	3
- Kasstroomoverzicht	4
- Toelichting behorende tot de jaarrekening	5

Overige gegevens	19
-------------------------	----

Balans per 31 december (vóór resultaatbestemming)

in miljoenen euro's

Activa	noot	2016	2015
Vaste activa			
- immateriële vaste activa	(1)	13,8	21,0
- materiële vaste activa	(2)	4,7	5,8
 Vlottende activa			
- vorderingen	(3)	1.612,7	1.995,6
- liquide middelen	(4)	363,4	330,4
 Totaal		<u>1.994,6</u>	<u>2.352,8</u>
 Passiva			
Eigen vermogen			
- gestort en opgevraagd kapitaal	(5)	180,0	180,0
- onverdeelde winst	(5)	36,0	36,0
 Kortlopende schulden	(6)	1.778,6	2.136,8
 Totaal		<u>1.994,6</u>	<u>2.352,8</u>

Winst- en verliesrekening

in miljoenen euro's

	noot	2016	2015
Netto-omzet	(7)	9.864,8	14.739,8
Kostprijs van de omzet	(8)	-/-9.763,9	-/-14.650,8
Bruto-omzetresultaat		100,9	89,0
Algemene beheerskosten	(9)	-/-52,4	-/-64,1
Netto-omzetresultaat		48,5	24,9
Financiële baten	(10)	-/-0,5	23,1
Financiële lasten	(10)	0,0	0,0
Uitkomst van de financiële baten en lasten		-/-0,5	23,1
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		48,0	48,0
Belasting resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	(11)	-/-12,0	-/-12,0
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen		36,0	36,0

Kasstroomoverzicht

in miljoenen euro's

	2016	2015
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>		
Netto-omzetresultaat	48,5	24,9
Aanpassingen voor:		
- afschrijvingen en waardeverminderingen	9,5	11,1
- mutatie vorderingen	382,9	1.050,7
- mutatie kortlopende schulden (m.u.v. kortlopende financiering)	<u>-/-358,2</u>	<u>-/-1.394,2</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	82,7	-/-307,5
Financiële baten	-/-0,5	23,1
Financiële lasten	0,0	0,0
Belasting resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	<u>-/-12,0</u>	<u>-/-12,0</u>
	-/-12,5	11,1
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u>70,2</u>	<u>-/-296,4</u>
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>		
Investerings in vaste activa	<u>-/-1,2</u>	<u>-/-3,2</u>
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	-/-1,2	-/-3,2
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>		
Betaald dividend	<u>-/-36,0</u>	<u>-/-36,0</u>
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	-/-36,0	-/-36,0
<i>Mutatie liquide middelen</i>	33,0 =====	-/-335,6 =====
Liquide middelen ultimo jaar	363,4	330,4
Liquide middelen ultimo vorig jaar	<u>330,4</u>	<u>666,0</u>
<i>Mutatie liquide middelen</i>	33,0 =====	-/-335,6 =====

Toelichting behorende tot de jaarrekening

Algemene gegevens

GasTerra B.V. te Groningen.

KvK nummer 02089290

1. GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Activa en passiva zijn, voorzover niet anders vermeld, opgenomen tegen nominale waarde. De algemene grondslag voor de waardering en de resultaatbepaling wordt gevormd door de historische kosten.

De vergelijkende cijfers zijn indien nodig aangepast ter verbetering van de vergelijkbaarheid. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de winst- en verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de levering zijn overgedragen aan de tegenpartij.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Schattingen en onzekerheden

Voor het opmaken van deze jaarrekening zijn beoordelingen, schattingen en aannames gemaakt die de verantwoorde bedragen beïnvloeden. Dit betreft in het bijzonder de netto-omzet en de kostprijs van de omzet (waaronder transportkosten). De beoordelingen, schattingen en aannames die zijn gemaakt, zijn gebaseerd op marktgegevens, kennis en ervaring en andere factoren die onder de gegeven omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Eventuele bijzonderheden ten aanzien van schattingen en beoordelingen worden indien van belang hierna opgenomen bij de toelichtingen op de balans en de winst- en verliesrekening. Als gevolg van de overeenkomst tussen de aandeelhouders van GasTerra, zoals toegelicht onder de niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen, hebben de afwijkingen van deze schattingen geen effect op het resultaat.

Transacties in vreemde valuta

Transacties luidend in vreemde valuta worden omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedatum.

Liquide middelen, vorderingen op handelsdebiteuren en kortlopende schulden in vreemde valuta worden per balansdatum omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers.

De door omrekening optredende valutakoersverschillen op gasexport en gasimport worden toegerekend aan gasinkopen. De overige valutakoersverschillen worden verantwoord onder de financiële baten en lasten.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische aanschaffingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met lineaire afschrijvingen gedurende de economische levensduur van de activa.

Immateriële vaste activa die op balansdatum nog niet zijn opgeleverd worden verantwoord onder de categorie immateriële vaste activa in uitvoering. Na de ingebruikname worden de betreffende activa gerubriceerd onder de categorie immateriële vaste activa.

De gehanteerde afschrijvingstermijn van de immateriële vaste activa is 5 jaar. Over de immateriële vaste activa in uitvoering wordt niet afgeschreven.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische aanschaffingsprijs of vervaardigingsprijs verminderd met lineaire afschrijvingen gedurende de economische levensduur van de activa.

Materiële vaste activa die op balansdatum nog niet zijn opgeleverd worden verantwoord onder de categorie materiële vaste activa in uitvoering. Na de ingebruikname worden de betreffende activa gerubriceerd onder de categorie materiële vaste activa.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen van de materiële vaste activa liggen tussen de 5 en 10 jaar. Over de materiële vaste activa in uitvoering wordt niet afgeschreven.

Bijzondere waardeverminderingen

Jaarlijks wordt op balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat de boekwaarde van een vast actief (een materieel of immaterieel vast actief) boven de realiseerbare waarde (de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde) ligt. In dat geval wordt overgegaan tot een analyse ter identificatie van een mogelijk benodigde bijzondere waardevermindering ("impairment").

Wanneer de realiseerbare waarde van een actief lager is dan de boekwaarde, wordt de boekwaarde afgeboekt tot de realiseerbare waarde. Een bijzondere waardevermindering wordt, eventueel ten dele, teruggedraaid bij een wijziging in de schatting die van belang is voor de bepaling van de realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen worden onder de algemene beheerskosten verantwoord.

Vlottende activa

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs rekening houdend met oninbaarheid. Onder de debiteuren zijn tevens de nog niet gefactureerde verkopen opgenomen.

Pensioenen

GasTerra is samen met N.V. Nederlandse Gasunie aangesloten bij de Stichting Pensioenfonds Gasunie. De medewerkers van GasTerra hebben een pensioenregeling die hier is ondergebracht.

De pensioenregeling wordt volgens de Pensioenwet gekarakteriseerd als een uitkeringsovereenkomst. De belangrijkste afspraak die is opgenomen in deze uitvoeringsovereenkomst is dat de premie 22,6% bedraagt over de pensioengrondslag. GasTerra kan niet verplicht worden tot betaling van een hogere bijdrage en evenmin de bijdrage op een lager niveau vaststellen.

Per 1 januari 2015 is nieuwe wetgeving van kracht geworden betreffende de fiscaal toegestane pensioenopbouw. De pensioenopbouw in een voorwaardelijk middelloonsysteem is gemaximeerd op 1,875% per jaar over de gemiddelde pensioengrondslag en het maximaal pensioengevend salaris is € 100.000. Per 1 januari 2015 is de pensioenregeling in lijn met deze wetgeving gewijzigd. De pensioentoezegging, het betalen van de vooraf vastgestelde premie, is niet gewijzigd.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, waarbij de baten en lasten uit hoofde van amortisatie volgens de effectieve-rentemethode worden verantwoord in de winst- en verliesrekening. De eerste waardering vindt plaats tegen reële waarde waarbij de transactiekosten die direct toerekenbaar zijn aan de verwerving in de waardering worden opgenomen. Dit betreft schulden met een looptijd van maximaal een jaar.

Onder de crediteuren zijn tevens de nog niet gefactureerde inkoop opgenomen. Van klanten ontvangen bedragen wegens minderafname van gas onder 'take-or-pay' overeenkomsten worden als leveringsverplichting opgenomen onder de kortlopende schulden. Ook door klanten betaalde voorschotfacturen zijn onderdeel van de kortlopende schulden. De leveringsverplichting uit hoofde van het ontvangen gas in de storage service is eveneens opgenomen onder de kortlopende schulden.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden.

De onderneming maakt gebruik van afgeleide financiële instrumenten. Het betreft valutatermijncontracten en gasprijsswaps om het prijsrisico van bepaalde gascontracten af te dekken.

Financiële instrumenten omvatten tevens in contracten besloten afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Deze worden door de onderneming gescheiden van het basiscontract en apart verantwoord indien:

- de economische kenmerken en risico's van het basiscontract en het daarin besloten derivaat niet nauw verwant zijn; en
- een apart instrument met dezelfde voorwaarden als het in het contract besloten derivaat aan de definitie van een derivaat zou voldoen; en
- het gecombineerde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.

In contracten besloten (afgeleide) financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, omdat niet aan de hiervoor genoemde voorwaarden is voldaan, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

De onderneming past kostprijs hedge accounting toe teneinde de resultaten uit hedge-instrumenten, waaronder valutatermijncontracten en gasprijsswaps, en waardeveranderingen van de afgedekte posities gelijktijdig in de winst- en verliesrekening te verwerken.

De eerste waardering van valutatermijncontracten en gasprijsswaps vindt plaats tegen reële waarde en vervolgens tegen kostprijs of lagere marktwaarde. De mate van effectiviteit van de hedgerelatie wordt vastgesteld door het vergelijken van de kritische kenmerken van het afdekkingsinstrument en de afgedekte positie in de hedgerelatie. Indien de kritische kenmerken van het valutatermijncontract of de gasprijsswap

overeenkomen met de verwachte toekomstige transactie wordt het valutatermijncontract of de gasprijsswap niet geherwaardeerd. Indien de kritische kenmerken, beoordeeld in de context van de hedgerelatie, aan elkaar gelijk zijn, is geen sprake van ineffectiviteit. Zodra de afgedekte positie van de verwachte toekomstige transactie tot de verwerking van een financieel actief of een financiële verplichting leidt, worden de met het valutatermijncontract of de gasprijsswap verbonden verliezen in dezelfde periode in de winst- en verliesrekening verwerkt als waarin het verkregen actief of de aangegane verplichting van invloed is op het resultaat.

De onderneming documenteert de hedgerelaties en toetst periodiek of er geen sprake is van ineffectiviteit. Een verlies als gevolg van een ineffectiviteit wordt op basis van kostprijs of lagere marktwaarde direct in de winst- en verliesrekening verwerkt. Er zijn geen significante kasstroomrisico's verbonden aan de hedgerelaties. Over 2016 zijn geen valutatermijncontracten en gasprijsswaps afgesloten.

GasTerra sluit in het kader van zijn bedrijfsuitvoering gasinkoopcontracten en gasverkoopcontracten af. Deze contracten worden afgesloten voor daadwerkelijke fysieke levering en ontvangst van gas in overeenstemming met de verwachte in- of verkopen of gebruiksbehoeften van de onderneming en vallen daarom buiten de reikwijdte van RJ 290.

Gasverkoop en gasinkoop

De prijsstelling van aardgas aan zowel verkoop- als inkoopzijde wordt in belangrijke mate beïnvloed door de ontwikkelingen van de prijzen van aardgas alsmede door de prijzen van andere energiedragers.

De aandeelhouders van GasTerra hebben een overeenkomst gesloten betrekking hebbende op de door GasTerra te behalen winst na belasting. Op grond daarvan wordt de prijs van het gedurende het jaar door de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) aan GasTerra verkochte Gronings aardgas zodanig vastgesteld, dat voor GasTerra de door aandeelhouders voor dat jaar vastgestelde winst na belasting overblijft.

Netto-omzet

Netto-omzet wordt opgesplitst in gasverkoop en overige netto-omzet.

Onder gasverkoop worden verantwoord de opbrengsten uit de levering van gas en de opbrengsten uit de daarbij geleverde diensten, na aftrek van over de omzet geheven belastingen. Diensten, die betrekking hebben op het beschikbaar stellen van transportcapaciteit en flexibiliteit, staan los van het daadwerkelijk gebruik. Zij worden geacht te zijn geleverd, indien de dienst ter beschikking heeft gestaan aan de klant gedurende het overeengekomen tijdsvak.

Onder overige netto-omzet worden hoofdzakelijk verantwoord de opbrengsten uit levering van diensten aan derden. Deze opbrengsten betreffen met name flexibiliteitsdiensten.

De opbrengsten worden verantwoord in de verslagperiode waarin de levering van het gas en de diensten hebben plaatsgevonden.

Kostprijs van de omzet

Onder kostprijs van de omzet worden hoofdzakelijk verantwoord de kosten van inkoop van gas en de daarbij geleverde diensten, de transportkosten en de kosten die verband houden met de ondergrondse gasopslag.

Algemene beheerskosten

De kosten worden bepaald op historische basis, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor de waardering en worden toegerekend aan de verslagperiode waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in de verslagperiode waarin zij voorzienbaar zijn.

Uitkomst der financiële baten en lasten

Hieronder worden baten en lasten verband houdende met de financiering verantwoord.

Vennootschapsbelasting

Het in de winst- en verliesrekening op te nemen bedrag aan vennootschapsbelasting wordt berekend uitgaande van het volgens deze rekening bepaalde resultaat, met inachtneming van de geldende fiscale bepalingen en tarieven.

Kasstroomoverzicht

In dit overzicht komen de gegenereerde kasstromen tot uitdrukking. Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode uitgaande van het bedrijfsresultaat in de winst- en verliesrekening.

2. Nadere toelichting op de balans

Immateriële vaste activa (1)

in miljoenen euro's

	Immateriële vaste activa	Immateriële vaste activa in uitvoering	Totaal
Stand per 1 januari 2016:			
Aanschafwaarde	56,3	0,5	56,8
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-/-35,8	-	-/-35,8
Boekwaarde	<u>20,5</u>	<u>0,5</u>	<u>21,0</u>
Mutaties in de boekwaarde:			
Investeringen	0,7	0,3	1,0
In gebruikname	0,6	-/-0,5	0,1
Afschrijvingen	-/-8,3	-	-/-8,3
Desinvestering	-	-	-
Boekwaarde 31 december 2016	<u>13,5</u> ===	<u>0,3</u> ===	<u>13,8</u> ===
Stand per 31 december 2016:			
Aanschafwaarde	57,5	0,3	57,8
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-/-44,0	-	-/-44,0
Boekwaarde	<u>13,5</u> ===	<u>0,3</u> ===	<u>13,8</u> ===

De immateriële vaste activa bestaan hoofdzakelijk uit geactiveerde kosten van zelf ontwikkelde software ter ondersteuning van bedrijfsprocessen.

Materiële vaste activa (2)

in miljoenen euro's

	Materiele vaste activa	Materiële vaste activa in uitvoering	Totaal
Stand per 1 januari 2016:			
Aanschafwaarde	10,9	0,7	11,6
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-/-5,8	-	-/-5,8
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde	5,1	0,7	5,8
Mutaties in de boekwaarde:			
Investerings	0,2	-	0,2
In gebruikname	0,5	-/-0,6	-/-0,1
Afschrijvingen	-/-1,2	-	-/-1,2
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde 31 december 2016	4,6	0,1	4,7
	===	===	===
Stand per 31 december 2016:			
Aanschafwaarde	10,9	0,1	11,0
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	-/-6,3	-	-/-6,3
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde	4,6	0,1	4,7
	===	===	===

De materiële vaste activa bestaan hoofdzakelijk uit bedrijfsinventaris en computerbenodigdheden. De materiële vaste activa wordt geclassificeerd als andere vaste bedrijfsmiddelen.

Vorderingen (3)

in miljoenen euro's

	31 dec. 2016	31 dec. 2015
Debiteuren	1.110,4	863,7
Belastingen	1,0	10,9
Vorderingen op aandeelhouder *)	200,0	446,0
Overige vorderingen *)	301,3	675,0
	<hr/>	<hr/>
Totaal	1.612,7	1.995,6

*) Dit betreffen voornamelijk uitgezette deposito's in het kader van een in 2014 afgesloten Deposit & Loan Agreement met NAM B.V. en met EBN B.V. Deze deposito's hebben een looptijd van maximaal drie maanden.

Geen van de vorderingen heeft een looptijd langer dan een jaar.

Per balansdatum wordt een voorziening voor oninbaarheid ad € 1,1 miljoen (2015: € 1,1 miljoen) aangehouden.

Liquide middelen (4)

in miljoenen euro's

	31 dec. 2016	31 dec. 2015
Deposito's	345,0	328,6
Overige liquide middelen	18,4	1,8
	<hr/>	<hr/>
Totaal	363,4	330,4

Eigen vermogen (5)

Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk en geplaatste kapitaal bedraagt in 2015 en in 2016 € 180 miljoen en is verdeeld in 40.000 aandelen van elk € 4.500 nominaal. Het geplaatste kapitaal, dat volledig is volgestort, is als volgt verdeeld:

EBN B.V.	40%
Esso Nederland B.V.	25%
Shell Nederland B.V.	25%
Staat der Nederlanden	10%

Onverdeeld resultaat

in miljoenen euro's

Saldo per 1 januari 2016	36,0
Bestemming van het resultaat van het boekjaar 2015 overeenkomstig het besluit van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	-/-36,0
Onverdeeld resultaat van het boekjaar 2016	36,0
Saldo per 31 december 2016	<u>36,0</u>

Voorstel winstbestemming

De Bestuurder stelt voor om de netto winst over 2016 ad € 36,0 miljoen geheel aan de aandeelhouders uit te keren.

Kortlopende schulden (6)

in miljoenen euro's

	31 dec. 2016	31 dec. 2015
Crediteuren gasinkoop	1.276,1	1.481,6
Schulden aan aandeelhouders	112,7	124,4
Overige handelscrediteuren	121,3	6,6
Belastingen en premies sociale verzekeringen	2,4	2,1
Vooruitontvangen bedragen	263,7	518,9
Overlopende passiva	2,4	3,2
Totaal	<u>1.778,6</u>	<u>2.136,8</u>

Financiële instrumenten

Algemeen

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan marktrisico, waaronder valutarisico en renterisico en aan kredietrisico en liquiditeitsrisico. De onderneming zet afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen. De onderneming handelt niet in afgeleide financiële instrumenten. In 2016 (en 2015) zijn geen losse derivaten afgesloten.

Kredietrisico

Het kredietrisico beperkt zich tot de vorderingen en liquide middelen en bestaat uit het verlies dat zou ontstaan indien klanten of tegenpartijen in gebreke zouden blijven en hun contractuele verplichtingen niet zouden nakomen. De onderneming heeft richtlijnen opgesteld waaraan klanten of tegenpartijen moeten voldoen. Deze richtlijnen beperken het risico verbonden aan mogelijke kredietconcentraties en marktrisico's. Ultimo 2016 is geen sprake van een bijzonder kredietrisico als gevolg van kredietconcentraties. Indien klanten of tegenpartijen niet aan deze richtlijnen voldoen worden nadere zekerheden gevraagd zoals bankgaranties. De onderneming loopt hierdoor geen belangrijk kredietrisico ten aanzien van een enkele individuele klant of tegenpartij. Met de

meeste klanten en tegenpartijen zijn langdurige relaties opgebouwd. Zij hebben in 2016 aan hun betalingsverplichtingen voldaan.

Renterisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven gelden. De onderneming heeft als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen. Gelet op de korte looptijd van deposito's is het renterisico gedurende 2016 niet meer dan € 100.000 geweest.

Liquiditeitsrisico

De onderneming bewaakt de liquiditeitspositie door middel van liquiditeitsprognoses. Het management ziet erop toe dat voor de onderneming steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Valutarisico

Met ingang van 2013 hanteert GasTerra een beleid om de valutarisico's van in de balans opgenomen vorderingen en schulden in vreemde valuta te beheersen met behulp van een bandbreedte. De valutarisico's worden pas – en dan volledig – afgedekt door middel van kortlopende valutacontracten, indien de verwachte ongerealiseerde resultaten van die risico's buiten een door de onderneming vastgestelde bandbreedte van € 50 miljoen komen. Over 2016 (en 2015) zijn er geen valutacontracten afgesloten.

Marktwaarde

De marktwaarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden, benadert de boekwaarde ervan als gevolg van de korte looptijden.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Inkoop-, levering- en transportverplichtingen

GasTerra heeft meerjarige inkoop-, levering- en transportverplichtingen uit hoofde van gasinkoop-, gasverkoop- en transportovereenkomsten. De gasinkoop- en gasverkooprijzen zijn in belangrijke mate afhankelijk van toekomstige prijzen van aardgas, alsmede van de toekomstige marktprijzen van andere energiedragers. De in de lopende contracten begrepen embedded derivaten vertegenwoordigen een positieve waarde van € 17,9 mln. Daarnaast is GasTerra langlopende verplichtingen aangegaan voor met name kantoorhuur en ICT-dienstverlening. De financiële gevolgen daarvan zijn van beperkte betekenis voor de beoordeling van de financiële positie ultimo boekjaar.

Ten behoeve van GasTerra zijn door derden voor € 1.066,1 miljoen bankgaranties (2015: € 34,7 miljoen) afgegeven, met name als gevolg van een arbitrageprocedures verband houdend met een heronderhandeling over een meerjarige gasovereenkomst. Door GasTerra zijn aan derden voor € 18,2 miljoen bankgaranties afgegeven (2015: € 37,6 miljoen).

De leveringsverplichtingen worden afgedekt door meerjarige inkoopovereenkomsten, waaronder de overeenkomst voor het laagcalorische Groningengas. Het tijdelijke verschil tussen leveringsverplichtingen en de import- en nationale inkoopverplichtingen wordt door GasTerra met name kortlopend ingekocht of verkocht op liquide handelsplaatsen.

De aandeelhouders van GasTerra hebben een overeenkomst gesloten betrekking hebbende op de door GasTerra te behalen winst na belasting. Op grond daarvan wordt de prijs van het gedurende het jaar door de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (NAM) aan GasTerra verkochte Gronings aardgas zodanig vastgesteld, dat voor GasTerra de door aandeelhouders voor dat jaar vastgestelde winst van € 36 miljoen na belasting overblijft. Als gevolg van de toepassing van de bovenstaande overeenkomst wordt geen toelichting van de waardering van de individuele gasinkoop- en verkoopcontracten opgenomen.

De verplichtingen en rechten van meerjarige gasinkoop-, gasverkoop- en transportovereenkomsten zijn niet gepassiveerd en geactiveerd.

Meerjarige gasinkoop- en gasverkoopovereenkomsten bevatten veelal heronderhandelingsclausules om gedurende de looptijd van de overeenkomst onder bepaalde voorwaarden de contractcondities te herzien. GasTerra is ten aanzien van meerdere meerjarige gasinkoop- en gasverkoopovereenkomsten in reguliere

heronderhandeling met de desbetreffende tegenpartijen. Het is niet mogelijk om een betrouwbare schatting van de uitkomsten van deze heronderhandelingen of hiermee verband houdende arbitrageprocedures te maken.

Ondergrondse gasopslag

GasTerra heeft ter zake van ondergrondse gasopslagcapaciteit meerjarige financiële verplichtingen die niet in de balans zijn opgenomen met een jaarlijks gemiddeld te betalen bedrag van € 0,6 miljard (2015: € 0,5 miljard). De kosten verband houdende met de ondergrondse gasopslag worden verantwoord onder de gasinkoopkosten.

3. Nadere toelichting op de winst- en verliesrekening

Netto-omzet (7)

in miljoenen euro's

	2016	2015
Gasverkoop	9.804,9	14.654,1
Overige netto-omzet	59,9	85,7
Totaal	9.864,8	14.739,8

In onderstaand overzicht is per regio de gasverkoop weergegeven.

	2016	2015
Nederland	3.554,7	5.680,3
Overig Europa	6.250,2	8.973,8
Totaal	9.804,9	14.654,1

De volumes zijn ten opzichte van 2015 met 9,2 procent gedaald tot 63,9 miljard m³. De gemiddelde opbrengstprijs bedraagt 15,3 cent/m³ (20,8 cent/m³ in 2015) ¹.

Kostprijs van de omzet (8)

in miljoenen euro's

	2016	2015
Gasinkoop	9.263,4	14.118,6
Transportkosten	500,5	532,2
Totaal	9.763,9	14.650,8

De gemiddelde inkoopprijs bedraagt 13,5 cent/m³ (19,4 cent/m³ in 2015). Onder de gasinkoopkosten zijn mede inbegrepen de kosten verband houdende met de ondergrondse gasopslag ¹.

De valutakoersverschillen die in de winst-en-verliesrekening onder de kostprijs omzet zijn verwerkt, bedragen € 12 miljoen koersverlies (2015: € 8,5 miljoen koerswinst).

Algemene beheerskosten (9)

in miljoenen euro's

	2016	2015
Salarissen	15,9	18,7
Sociale lasten	1,6	1,5
Pensioenlasten	3,3	3,0
Kosten uitbesteed werk en andere externe kosten	11,0	19,2
Afschrijvingskosten	9,5	11,1
Overige	11,1	10,6
Totaal	52,4	64,1

¹ met m³ wordt bedoeld gas met calorische waarde van 35,16912 MJ

Uitkomst der financiële baten en lasten (10)

in miljoenen euro's

	2016	2015
Ontvangen interest	-/-0,5	23,1
Financiële baten	<u>-/-0,5</u>	<u>23,1</u>
Interestlasten	0,0	0,0
Financieringskosten	-	-
Financiële lasten	<u>0,0</u>	<u>0,0</u>
Saldo	<u>-/-0,5</u>	<u>23,1</u>

Belasting over het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening (11)

De effectieve belastingdruk bedraagt voor 2016 25,0 procent (2015: 25,0 procent).

Transacties met verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer GasTerra transacties verricht met zijn bestuurders, zijn leidinggevende functionarissen, zijn directe aandeelhouders of met directe aandeelhouders verbonden partijen.

Transacties tussen GasTerra en de verbonden partijen worden op basis van marktconforme voorwaarden afgehandeld. Voor het gedurende het jaar door GasTerra ingekochte Gronings aardgas geldt de prijsvaststelling resulterend in de door aandeelhouders vastgestelde winst.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na de balansdatum met belangrijke financiële gevolgen voor GasTerra.

Aantal werknemers

Het aantal werknemers in fulltime-equivalenten ultimo 2016 bedraagt 158 (2015: 169). Het gemiddeld aantal werknemers in fulltime-equivalenten gedurende het boekjaar bedraagt 161 (2015: 173).

Honoraria van de accountant

In het boekjaar zijn de volgende honoraria van EY ten laste gebracht van de vennootschap, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a Burgerlijk Wetboek:

	2016	2015
	Ernst & Young Accountants LLP	Ernst & Young Accountants LLP
<i>Bedragen in euro's</i>		
Controle van de jaarrekening	215.000	190.000
Andere controle-opdrachten	40.000	40.000
Andere niet-controlediensten	0	12.200
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-
	<u>255.000</u>	<u>242.200</u>

Bezoldiging van de bestuurder en (gewezen) commissarissen

Het beloningsbeleid van GasTerra voor bestuurders van de vennootschap is erop gericht om managers die leiding geven aan een grote onderneming te motiveren en te behouden en hen te belonen op basis van hun prestatie. Voor de commissarissen van de vennootschap geldt een terughoudend bezoldigingsbeleid.

Bestuurders van de vennootschap

De bezoldiging van de bestuurder van de vennootschap, drs. G.J. Lankhorst², luidt als volgt:

	2016	2015
Periodieke beloningen (exclusief werkgeversdeel sociale lasten)	€ 387.840	€ 374.515
Werkgeversdeel sociale lasten	€ 9.291	€ 8.857
	<hr/>	<hr/>
Periodieke beloningen (inclusief werkgeversdeel sociale lasten)	€ 397.131	€ 383.372
Variabele beloning*	€ 66.872	€ 66.872
Werkgeversdeel pensioenpremie	€ 70.643	€ 70.352
	<hr/>	<hr/>
Bezoldiging	€ 534.646	€ 520.596
Afkoop hypotheekregeling (deze regeling is per 1-1-2015 voor alle medewerkers GasTerra beëindigd)	-	€ 56.677
	<hr/>	<hr/>
	€ 534.646	€ 577.273

*Bovengenoemde variabele beloning is gebaseerd op het bereiken van de afgesproken doelstellingen gedurende het verslagjaar.

GasTerra heeft een verzekering die bestuurders en commissarissen dekking biedt bij aansprakelijkheid.

Commissarissen van de vennootschap

De bezoldiging van de (gewezen) leden van de Raad van Commissarissen over het boekjaar 2016 bedraagt in totaal € 57.517 (2015: € 53.546).

² De heer Lankhorst was tot en met 31 december 2016 werkzaam als bestuurder van de vennootschap. Deze functie wordt per 1 januari 2017 waargenomen door de heer van Rede.

Bestuurder

ir. R.E. van Rede, Chief Executive Officer a.i.

Raad van Commissarissen

mr. drs. C.W.M. Dessens, Voorzitter

mr. A.F. Gaastra

ir. J.W. van Hoogstraten

drs. R.M. de Jong

drs. R.G. de Jongh

mr. drs. T.W. Langejan

ir. J.M.W.E. van Loon

ir. F.A.E. Schittecatte

Groningen, 16 februari 2017

Overige Gegevens

Statutaire bepaling inzake resultaatbestemming

Ingevolge artikel 24 van de statuten van GasTerra staat de winst ter beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, met inachtneming van de bepaling dat van de voor uitkering beschikbare winst zodanige bedragen worden gereserveerd als de Raad van Commissarissen bepaalt.

Gecombineerde controleverklaring en assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan: Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van GasTerra B.V.

Onze conclusies

Wij hebben de jaarrekening 2016 van GasTerra B.V. (hierna GasTerra) te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van GasTerra op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wij hebben de duurzaamheidsinformatie in het Jaarverslag van GasTerra te Groningen over 2016 beoordeeld. De reikwijdte van onze beoordeling is beschreven in de sectie "Onze scope". Een beoordelingsopdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid.

Op grond van onze beoordelingswerkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de duurzaamheidsinformatie, in alle van materieel belang zijnde aspecten, geen betrouwbare en toereikende weergave geeft van:

- het beleid en de bedrijfsvoering ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen; en
- de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied in 2016

in overeenstemming met de Sustainability Reporting Guidelines versie G4 (option Core) van Global Reporting Initiative (GRI) en de aanvullend intern gehanteerde verslaggevingscriteria zoals toegelicht in "Leeswijzer" op pagina 6 en "Verslaggevingsprincipes" op pagina 70 van het Jaarverslag.

Basis voor onze conclusies

Wij hebben onze assurance-opdrachten verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Nederlandse Standaard 3810N "Assurance-opdrachten inzake maatschappelijke verslagen" vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden".

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusies.

Onze onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van GasTerra zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Dit houdt onder meer in dat wij geen activiteiten verrichten die conflicterend kunnen zijn met onze onafhankelijke assurance-opdracht. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Onze scope

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016
- de winst-en-verliesrekening over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De duurzaamheidsinformatie bestaat uit het Jaarverslag 2016, exclusief de hoofdstukken “Bericht van de Raad van Commissarissen” en “Governance”.

Beperkingen in onze scope

In de duurzaamheidsinformatie is toekomstgerichte informatie opgenomen in de vorm van ambities, strategie, plannen, verwachtingen en ramingen. Inherent aan deze informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst kunnen afwijken en daarom onzeker zijn. Wij geven geen zekerheid bij de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van toekomstgerichte informatie in de duurzaamheidsinformatie.

Andere informatie opgenomen in het Jaarverslag

Naast de jaarrekening en onze gecombineerde controleverklaring daarbij, omvat het Jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag, inclusief het corporate governance verslag;
- het bericht van de Raad van Commissarissen
- de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat; en
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening of onze beoordelingswerkzaamheden bij de duurzaamheidsinformatie.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, inclusief het bestuursverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en overige gegevens voortvloeiende uit Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie in overeenstemming met de Sustainability Reporting Guidelines versie G4 (optie Core) van GRI en de aanvullend intern gehanteerde verslaggevingscriteria zoals toegelicht “Verslaggevingsprincipes” op pagina 70 van het Jaarverslag, inclusief het identificeren van stakeholders en het bepalen van materiële onderwerpen. De door het bestuur gemaakte

keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de duurzaamheidsinformatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in het hoofdstuk "Leeswijzer".

In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de duurzaamheidsinformatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het rapportageproces van de onderneming.

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van de assurance-opdrachten dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusies.

Onze controle van de jaarrekening is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Onze beoordeling van de duurzaamheidsinformatie is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn geringer in diepgang dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De in dit kader uitgevoerde werkzaamheden bestonden in hoofdzaak uit het inwinnen van inlichtingen bij functionarissen van de entiteit en het uitvoeren van cijferanalyses met betrekking tot de duurzaamheidsinformatie. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij beoordelingsopdrachten is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij controleopdrachten.

Groningen, 16 februari 2017

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. A.E. Wijnsma RA

BIJLAGE BIJ DE GECOMBINEERDE CONTROLEVERKLARING EN ASSURANCE-RAPPORT VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Uitgevoerde werkzaamheden

Wij hebben deze assurance-opdrachten professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en de Nederlandse Standaard 3810N, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid bij de jaarrekening bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze

Onze beoordeling voor het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid bij de duurzaamheidsinformatie bestond onder andere uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de organisatie.
- Het evalueren van de aanvaardbaarheid van het verslaggevingsbeleid en de consistente toepassing hiervan, waaronder het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden en de redelijkheid van schattingen gemaakt door het management.
- Het evalueren van de opzet en implementatie van de systemen en processen voor informatieverzameling en –verwerking voor de duurzaamheidsinformatie in het Jaarverslag
- Het afnemen van interviews met management verantwoordelijk voor de duurzaamheidsstrategie, –beleid en -prestaties.
- Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van de duurzaamheidsinformatie voor het Jaarverslag, het uitvoeren van interne controles op gegevens en de consolidatie van gegevens in het Jaarverslag.
- Middels deelwaarnemingen vaststellen of de duurzaamheidsinformatie wordt onderbouwd met interne en externe documentatie.
- Het evalueren of de duurzaamheidsinformatie is opgesteld in overeenstemming met de Sustainability Reporting Guidelines versie G4 (option Core) van GRI.

Uitgevoerde werkzaamheden

controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring.

Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de assurance-opdrachten en over de significante bevindingen die uit onze assurance-opdrachten naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.